

Ece Temelkuran

MARWAN

FILIPINA

ZEYNAB

DENİZ

HAMZA

JAN

Muz Sevgileri

3. BASKI

♥ can
roman

ECE TEMELKURAN

MUZ SESLERİ

BEYRUT, OXFORD, İSTANBUL, 2009

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-12. basım: Everest Yayınları, 2010-2015

Can Yayınları'nda 1. basım: 2016

3. basım: Ekim 2018, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Everest Yayınları için yayına hazırlayan: Çiğdem Uğurlu

Editör: Sırma Köksal

Düzeltili: Tuğba Eriş, Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek, Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3315-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750733154

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ECE TEMELKURAN

MUZ SESLERİ

BEYRUT, OXFORD, İSTANBUL, 2009

ROMAN

♥can

Ece Temelkuran'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Devir, 2015

'Ağrı'nın Derinliği, 2016

Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita, 2016

Bütün Kadınların Kafası Karışıktır, 2016

Dışarıdan / Kıyıda Konuşmalar, 2016

Düğümlere Üfleyen Kadınlar, 2016

İç Kitabı, 2016

İçeriden / Kıyıda Konuşmalar, 2016

İkinci Yarısı, 2016

Kayda Geçsin, 2016

Kıyı Kitabı, 2016

Ne Anlatayım Ben Sanal, 2016

İyilik Güzellik, 2017

ECE TEMELKURAN, İzmirli ve 1973 doğumlu. 1993'ten başlayarak 20 yıl muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı. *Bütün Kadınların Kafası Karışıktır* (1996), *Oğlum Kızım Devletim-Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri* (1998), *İç Kitabı* (2002), *Kıyı Kitabı* (2002), *İçeriden / Kıyıda Konuşmalar* (2004), *Dışarıdan / Kıyıda Konuşmalar* (2004), *Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita* (2006), *Ne Anlatayım Ben Sana!* (2006), *'Ağrı'nın Derinliği* (2008), *Muz Sesleri* (2010), *İkinci Yansı* (2011), *Kayda Geçsin* (2012), *Düğümlere Üfleyen Kadınlar* (2013), *Devir* (2015) adlı kitapları yazdı. 2010'da İngiltere'de *Deep Mountain ('Ağrı'nın Derinliği)*, 2011'de ABD'de *Book of the Edge (Kıyı Kitabı)* adlı kitapları yayımlandı. *Muz Sesleri*, beş dilde yayımlandı. *Düğümlere Üfleyen Kadınlar* ise Almanya, Çin ve Fransa'dan sonra İngiltere'nin de aralarında bulunduğu 13 ülkede yayımlandı. *The Guardian*, *The New York Times*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *New Statesman*, *New Left Review*, *Le Monde Diplomatique*, *Berliner Zeitung* gibi gazete ve dergilerde makaleler yazdı. 2007'de Saint Anthony's College'in akademik davetlisi olarak bir yıl Oxford'da bulundu. Uluslararası Af Örgütü ve Prens Claus Vakfı'nın davetlisi olarak Amsterdam'da 2013 yılı için "Özgürlük Konuşması"nı yaptı. Türkiye'yi anlattığı "Çılgın ve Hüzünlü" kitabı Almanca ve İngilizce olarak yayımlandı, çeşitli dillerde yayımlanmayı bekliyor. Beyrut, Tunus, Paris'te yaşadı. Şimdi zamanını İstanbul ve Zagreb arasında geçiriyor.

Tarihçi-Yazar Fawwaz Trablousi, *Daily Star* Genel Yayın Yönetmeni Hanna Anbar, *Al-Akhbar* gazetesi editörü Pierre Abi Saab, Yazar Jean Said Makdisi, Hizbullah basın sorumlusu İbrahim Mousawi,

Çağl Kasapoğlu, *West Houses-3*'teki Etiyopyalı temizlikçi Moona, Costa Café'deki Samira, Kayan Bar'ın sahibi Kayan, Saifi Enstitüsü'ndeki Arapça öğretmenlerim, Filipinli ev hizmetlisi Lynette, Prag Café'nin sahibi Raed, Beyrut'taki tüm graffitiler,

Ziad Rahbani ve Feyruz,

“Git ve yaz,” diyen Yaşar Kemal ve Ayşe Baban,
Bana korkunç ve güzel hikâyelerini anlatan Melek Ulagay,
Bana muzların bir sesi olduğunu söyleyen Öznur Uğurlu,
Düştüğüm yerlerden beni kaldıran sevgili dostum Ayşe Akkızıoğlu,

Beni “topraklayan” editörüm Çiğdem Su,
Bana Beyrut'u “işaret eden” Nuray Mert,
Aziz dostum, “avrat yaylası” Sırrı Süreyya Önder,
Hayatı üstümden alan Burçak,
Kitabımı dış dünyaya hazırlayan arkadaşlarım Ümit Alan ve Utku Lomlu,

Beni Beyrut'uma gönderen Özgür,
Beyrut'u anlatan yoldaşım Ghassan,
Hiç bilmiyorlar ama onlar olmadan bu kitap olmazdı.

3. KİTAP

TOZ

Hakikat, tozdaydı; gördüm...

Pencereyi açtım. Evin içine yığılan rüzgâr, 2006 sonbaharının sonsuz sayıda elleriydi.

Sırtımın ardında mütereddit bir kuş sürüsü:

Duvarlara hiç boşluk bırakmadan yapıştırdığım, üzerlerine birer çakıltaşı koyup yeri kapladığım defter yaprakları havalandı. Taşlar yuvarlandıkça sanki bir hikâye, bütün yolcularıyla birlikte alabora oluyordu.

Ev, artık hikâyeden başka bir şey değil.

Ne bu eski, sarı kazak oluyor üzerime ne de bu siyah pantolon... Büsbütün başkasının hikâyesini giyinmişim üzerime. Ben de artık rüzgârla alabora olan çakıltaşlarından biriyim. Şimdi bir hikâye anlatabilirim.

Toza... dönebilirim.

1. KİTAP

SİZ

1

Haziran güneşi Metn Dağı'ndan görünüp İçsavaş'ın en kanlı günlerinde ağlayarak şehre sırtını döndüğü, kısacık süren ateşkes dönemlerinde ise gülümsediğine inanılan Harisa Tepesi'ndeki dev, beyaz Meryem Ana heykelinin ellerinden kurtulup yükseldikçe Beyrut'un gözleri kamaşıyordu. Dünyanın başka şehirleri başka filmle benzemeye başlarken, 70'lerin belgesellerindeki çapkı-sarı ışıktaki takılı kalmış şehrin üçer beşer uykusu bölünüyor, biraz daha pazar sabahı uyuşukluğu için yalvaran Beyrutlular, balkonların dış cephesindeki perdeleri çekiyor, tıkr tıkr kepenkleri kapatıyordu. Apartmanların tepelerinde fincan şeklinde yedek depoların içinde sular hiç ses çıkarmadan ısınmaya başlıyor, aynı sessizliği, bir parça sabah serinliği arzusuyla kendilerini balkonlara atan, o yıl, yani 2006'da menopoza girmiş kadınlar ve aşksız sevişmelerin sabahından korkup erkenden sokaklara çıkan cumartesi gecesini yalnızları paylaşıyordu. Bütün savaşlardan sağ çıkmış bir şaka olarak şehrin ortasında yükselen dev, metal *Sleep Comfort* yatak reklamı çoğalan sabah ışığıyla, sanki bu şehir huzurlu bir uyku uyuyabilirmiş gibi belirginleşirken, Beyrut'ta henüz kimsenin tanımadığı biri, henüz hiçbir hikâyesini bilmediği bu şehrin doğusundaki Âşrafiyya Mahallesi'nin ke-

narından inen Jetawi Yokuşu'nun başındaki tuhaf insanlarla ve hikâyelerle dolu apartmanın boşluğunda tek başına duruyordu. Her şey bir kapının sertçe kapanmasıyla başladı...

* * *

"Yalla! Bugün özgürsün!"

Kapı sırtında kapandı. Zeynab Hanım'ın cümlesi kapıya sıkıştı. Son sözcüğü, Beyrut'un doğusundaki Âşrafıyya Mahallesi'nde bulunan Jetawi Hastanesi'nin yarından inen dik yokuşun başındaki apartmanın boşluğuna düştü:

"Yalla!"

Kapı sesinin, apartmanın sabah sessizliğinde dalga dalga yok oluşunu dinledi. Nefesini duyana kadar...

Geri, evin içine, yer silmeye, mutfağı temizlemeye, tuvaleti ovmaya, yemek hazırlamaya, Hâdi Bey'e su, Zeynab Hanım'a vişne likörü götürmeye, balkondaki gece ağlamalarına, bir aydır hiç durmadan yaptığı, yıldığı ne varsa, onlara dönmek istedi. Yapacak işi olmadığı zaman cansızmış gibi oturduğu mutfak masasına dönmek, televizyondan gelen, anlamadığı Arapça sesleri dinlemek, yine masanın mavi muşambasına bomboş bakmak, adı söylenene kadar canlanmayan bir yaratık gibi evin içinde olmak istedi. Emirlerden ibaret olan ev, şimdi özgürlükten daha ılıktı.

Kalbinin sesi gırtlığında şişerek büyüdü. Her adımda ayaklarını betondan tek tek söke söke merdivenleri indi. Henüz bu şehirde onun dilinde konuşan kimseyi tanımıyordu.

"Sakin," dedi kendine, "korkma." Bir hafta önceydi, anlamıştı. İnsan çok yalnızken, bir tane daha kendinden doğuruyordu içinde, "Korkma," desin diye:

“Manila’dan buraya kadar gelebildiğine göre, bir pazar gününü de yalnız geçirmeyi becerebilirsin... Becerebilirsin.”

Ayak seslerine bir kapı açılır diye korkusundan hiç ses çıkarmadan indi dört katı. Apartmanın önüne park edilmiş külüstür yeşil Mercedes taksinin arkasında, yarım kalmış bir heykel gibi dikildi. Sokakta onu izleyecek kimse yoktu. “Acele etme,” dedi kendine, “bir şey yapmana gerek yok. Burada böyle durabilirsin şimdi.”

Omzundaki beyaz plastik çantayı sıktı. Çantanın içinden gelen kâğıt hışırtısını duydu. İyi ki yalnızken bütün sesler olduğundan daha yüksek çıkıyordu. Çantasını daha çok sıktı. Avucu terledi. Bir damla ter, incecik bileğinden yere aktı. “Eğer kimse geçmezse, belki de yeterince bekledikten sonra geri, eve...”

Sonra bir damla daha, sonra bir damla daha...

“Öhoogoohh!”

Kükremeye benzer bir öksürük, merdivenlerde yankılanarak genişledi, büyüyüp beton boşluğu doldurdu. Öksürükler ayak sesleriyle birlikte indi merdivenleri. Ayak sesleri kapıdaki gölgeyi görünce tekledi:

“Öhööoğ!.. Taksi mi lazımdı *habibt?*”

Kendi içsesinden ve dilinden İngilizceye dönecekken, sıkışmış bir kapağın açılmasına benzer bir ses sızdı ağzından. Gülümsemeye benzer bir şey yaparken yüzü, ağzı taştanmış gibi kırıldı. Çok susmuş insanların ilk sözcüklerinden önce yutkundukları o ağırlı, ılık yumru gırtlğından geçmemişti ki:

“Tamam yahu! Sen Zeynab Hanımlarda çalışan Filipinli kızsın. Adın neydi senin?”

Nâsır, her Ortadoğulu gibi yabancılarla tane tane konuşursa ve el kol hareketleri yaparsa daha iyi anlaşılacağını düşündüğü için kaşlarını kaldıra kaldıra devam etti. Çizgileri güneşle daha derine kazınmış orta yaşlı yüzü,

abartılı mimiklerini neşeyle heceledi. Köşeli, boğumlu, Filistinli İngilizcesi, anlaşılmak için iyice yavaşladı:

“Nâsır ben. Alt komşu. Taksici Nâsır. Senin-senin-adın-adın ne *habibtî?*”

“Filipina,” dedi, bir fısıltı buharlaştı ağzında.

“Filipina mı? Ne biçim isim o yahu! Filipin’den Filipina! Ha ha ha!..”

Nâsır’ın şefkatli gevezeliği Filipina’nın betonunu çatlattı. Gülümsedi bile biraz.

“Söyle bakalım nereye gideceksin Filipinli Filipina?”

Filipina’nın alnı buruştu, kaşları büzüştü, ağzı yamuldu. Bir ağlama öncesinde takılı kaldı yüzü. Nâsır’ın elinden, bu yüzü görmezden gelmekten başka bir şey gelmedi:

“Dur dur dur! Tabii ki Hamra Caddesi’ne! Sizinkiler oradaki Saint Francis Kilisesi’ne giderler. Vıyır vıyır Filipinli kız dolar orası pazarları. Doğru mu? Hamra mı?”

Filipina, başını önüne eğdi. Bir tanrıya inanmadığını söylemenin hiç sırası değildi.

Nâsır kendi paldır küldüründen utandı. Utandıkça iyice beceriksizleşti. Çok konuşursa kızın yüzünü damla damla yere döken keder gürültüde dağılmış gibi geldi:

“Ee, atla o zaman bakalım. Şansın varmış ben de oraya gidiyorum. Yalnız önce Burj Hamud’dan mazot alacağız. Burj Hamud’a gitmemişsindir. Ermeni mahallesi yani. *Haram* yahu! Çıkarmıyorlar sizi di mi evden?” –Filipina’nın omzuna küçücük bir dokunuş, onu ön koltuğa doğru yöneltti. Aynı el, arabanın kapısını açtı. –“Ah ulan bu insanlar! Kaç dolar alıyorsun sen ayda? 200 mü? Onun da çoğu seni buraya getiren herifçioğullarına olan borcuna gidiyor tabii. Bir de kendilerine ‘yabancı işçi ajansı’ demezler mi? Hepsi köle taciri orospu çocukları! Eskiden Mısırlıları getirirlerdi. Şimdi sıra sizde.” –Filipi-

na'nın beyaz eteğini arabanın kapısından çekmesini bekledi. Kapıyı kapadı.– “Tüh, Allah belalarını versin. *Habibti* siz de Ortadoğu'nun kölesisiniz be! Bahtsızın bahtsızını yani! Sen yine şanslısın. Zeynab Hanım... Eh, nerden baksan yine insafli kadındır.”

Şoför koltuğunu ağırlığıyla eze eze bindi arabaya. Penceresini açtı. Sigarasını çıkardı. Ağzına bir dal taktı, Filipina'ya tuttu. Filipina sadece kaşlarını kaldırabilirdi.

“Sen minnacık da bir şeymişsin yahu! Kaç yaşındasın? Kusura bakma da, sizin yaşınız da belli olmuyor ki! Bak ben sana bir şey söyleyeyim, sen yine dua et. Sri Lankalılar sizden az alıyor. Etiyopyalılar karın tokluğuna çalışıyor neredeyse.”

El frenini indirdi, radyoya uzandı. Sözleri bitmek üzereydi ve Filipina hiç konuşacak gibi değildi:

“Hatta şimdi Nepalli kızları getiriyorlar, biliyor musun? Dur bakayım, ya onlar nereye gidiyor ki? Budist olduklarına göre... Ulan acaba bu şehirde Budist tapınağı da mı var? Her bok vardır bu şehirde. Bu şehirde...”

Filipina, orta yaşlı sıkı gövdesi gömleğinin içine güçbela sığışan bu adamın, sessizliği dağıtmaya çalışan gürültüsüne bıraktı kendini. Ağlamak üzere olan çocuklar renkli, gürültülü şeylere bakınca nasıl unutursa ağlayacağını öyle unuttu korkusunu. Arabanın konsolundaki onlarca pusulaya, pusulaların titreyip duran ibrelerine bakıyordu.

Nâsır, radyoda haberleri bulduğu anda kan kokusu almış bir hayvan gibi kaldırdı burnunu yukarı, gözlerini kıstı.

“... on iki saatlik çalışmanın karşılığında otuz dolar alan diğer çocuklara göre daha çok kazanan Filistinli Anwar, on dört yaşında olduğunu söylüyor. Gazze'nin Mısır'a açılan kaçakçılık tünellerinde çalışan yüzlerce çocuktan biri olan Anwar, iki arkadaşının Mısır yönetiminin kaçakçılara karşı tü-

nellere gaz pompalaması sonucu nasıl öldüğünü anlatırken...”

Haber ilerledikçe Nâsır'ın kılık değiştirir gibi giyinmiş olduğu şakacı yüzü sıyrıldı, altından başka bir adam göründü. Öldürmek üzere olan bir adam, ölmek üzere gibi. Gözleri başka bir yere baktı, pusuda gibi, pusuya düşmüş gibi. Kim olduğunu hatırlayan ama bunu hiç kimseye söylemeyecek bir eski savaşçının kalbinde namluya mermi verildi. Göz-gez-arpacık... Boş yere nişan aldı öfkesi. Dikiz aynasında yüzünü görünce geri geldi. Dönüp konsoldaki onlarca pusulaya dalmış Filipina'ya baktı:

“Beğendin mi?”

“Ne çok pusula?” dedi Filipina, ne diyeceğini bilemediği için.

Nâsır'ın yüzü ilk kez yaşına döndü. Gevezelik sesini yuttu. Bir hakiki sesi vardı düşkün, alacakaranlık; onunla konuştu. “Anlatırım *Refika*,” dedi. Sesi Gazze tünellerinden gelir gibiydi:

“Onu da anlatırım. Yola çıkalım da.”

Nâsır radyoyu darbukalı, terli bir müziğe ayarladı. “Hadi bakalım,” dedi, “Beyrut'a hoş geldin *Refika* Filipina!”

“Ben,” dedi Filipina, genzini yuta yuta, “kiliseye değil...”

İlk kez Nâsır'ın yüzüne baktı. Bulup buluşturduğu en kararlı sesiyle konuştu:

“Benim Şatila Kampı'na gitmem lazım.”

Nâsır öyle bir döndü ki Filipina'ya, arabanın konsolundaki, hepsi farklı yönleri gösteren onlarca pusulanın ibresi daha motor çalışmadan hep birlikte hızla dönme-ye başladı.

Bir insan bir insanda başka bir hayatın kapısını görünce âşık olur. Ne mutluluktur öte yandaki ne de tadıyla meraklandırılan bir acı. Aşk diye buna denir: Bir insan bir insanda tekinsiz bir ev görür...

İnsan, yarası yarasına denk geleni seviyor demek ki...

Ece Temelkuran, kalplerin en çok yağmalandığı, neşenin ve kederin ayırt edilemeyecek kadar birbirine karıştığı bir coğrafyadan anlatıyor hikâyeyi: aşkın ve savaşın başkenti Beyrut'tan...

Muz Sesleri, en büyük gürültülerin içinde hayatı ayakta tutan küçük ama inatçı seslerin romanı...

